"STUNDU PIESI NOSKANEJA, NO KUMELA NOLECOT"

AL 10. KD ricības komitejas pr-dis E. Lidums (pa kreisi) teica atvadvārdus un paldies visiem KD dalībniekiem. Tālāk attēlā no kreisās ar ziediem rokās redzam sidnejiešu 3 koristus, kas dziedājuši visās 10 kultūras dienās—L. Bobeti, M. Šilinu un V. Liepiņu, bet vēl tālāk stāv kopkora virsdiriģenti, arī ar ziedu veltēm — E. Smalkais, E. Ozoliņš, Ern. Mārsaus, K. Svenne un V. Bendrups. No labās puses iesoļo skauti ar Melburnas latviešu organizāciju dāvāto kultūras dienu karogu. Aizmugurē ir lielais kopkoris, bet priekšplānā — daļiņa no lielās klausītāju masas. A. Baloža uzņēmums.

AUSTRĀLIJAS LATVIEŠU 10. KULTŪRAS DIENAS MELBURNĀ PULCINĀJUŠAS VISLIELĀKO DALĪBNIEKU UN APMEKLĒTĀJU SKAITU, KĀDS JEBKAD PIEREDZĒTS MŪSU SARĪKOJUMOS ŠAI KONTINENTĀ

Austrālijas latviešu 10. kultūras dienas, kas Melburnā risinājās no 1960. gada 19. decembra līdz 1961. gada 2. janvārim, tagad ir beigušās. Tās ieies mūsu šīszemes trimdas vēsturē kā plašākās, labāk apmeklētās un dalībnieku ziņā kuplākās, kādas līdz šim esam pieredzējuši. Ja kultūras dienu aktīvo dalībnieku skaits, sabiedriskos un sporta sarīkojumus ieskaitot, bija ap tūkstoti, tad kopējais apmeklētāju skaits sniedzās tuvu 10.000. Koros dziedāja, tautas dejās virpuļoja latvieši, kas dzimuši Latvijā, Austrālijā, Vācijā, Javā, Ķīnā, un tādi, kas Melburnā ieradās no Brisbenas, Pertas, Darvinas vai Ziemeļkvīnslendas krokodilu upēm. Sarīkojumu skaitā bija notikumi, kas ar savu mākslas līmeni pārspēja līdz šim redzēto attiecīgajā nozarē, un bija arī tādi, kurus no programmas būtu varēts mierīgu sirdi svītrot. Visā visumā tomēr desmitās kultūras dienas pilnām attaisnoja uz sevi liktās cerības, atnesot dalībniekiem un skatītājiem to ilgi gaidīto un tikpat ilgi nealzmirstamo saviļņojumu, ko tautas dziesma izteikusi gleznainajā strofā: „Stundu pieši noskanēja, no kumeļa nolecot". Un kad kultūras dienām beidzoties, 10. KD ricības komitejas priekšsēdis E. Lidums aicināja visus tikties nākamajās KD Adelaidē, tad lielo svētku dalībnieki šķirās pārliecībā, ka latviskās sajūsmas un lepnuma zelta pieši nebeigs skanēt visus nākamos 12 mēnešus, lai no jauna iemirdzētos Austrālijas latviešu 11. kultūras dienās Dienvidaustrālijas metropolē.

to uzvedumu Lokatiesi, mežu gali, kam dziesmas bija rakstījis B.Bērznieks, mūziku aranžējis G. Brēmanis, dejas un kostīmus gatavojušas H. Ķiploka, E. Fricberga, B. Ozoliņa, P. Brēmane, L. Ziemele, V. Melkusa un M. Zalkalna, bet visu uzvedumu vadīja V. Leists. Bērniem bija ko nenospēlēties, vecākiem — nenoskatīties, bet sekojošo rotaļu un tautas deju starpbrīdī notika Daugavas skolas vadītāja J. Dzeņa godināšana, kas pēc skolā nostrādātiem 10 gadiem šogad taisās aiziet atpūtā.

Saprotams, ka, rīkots Ziemsvētku piektdienā, sarīkojums vēl nespēja saistīt daudz citpilsētu apmeklētāju, kaut skolnieku vecākiem jau arī tad līdzi atnākušus redzēja pa sidnejietim un adelaidietim.

Karstuma upuri

Istā ārpusnieku invāzija Melburnā sākās pirmajos un otrajos svētkos, lai gan tikai retais vēl

Godalgas gleznotajiem

Par pašu pirmo un agrīno KD notikumu — mākslas izstādi Ateneja galerijā — jau rakstīts AL 26. decembra n-rā. Izstāde kultūras dienu sākuma posmā bija sarīkojumu ass un viduspunkts, kur apmeklētāji iegriezās nevien aplūkot mākslinieku darbus, bet arī sastapt iebraucējus draugus, iegādāties iejas biletes citiem sarīkojumiem un saņemt informāciju. (Vēlāk pēdējo uzdevumu pārņēma īpašs informācijas centrs latviešu namā.) Līdz slēgšanas dienai — 31. decembrim — izstādi bija apmeklējuši ap 1500 skatītāju.

Starp izstādes atklāšanu un slēgšanu svētku burzmā ātrā pazuda fakts, ka īpaša godalgošanas komisija (J. Kalniņš, L. Bērziņa, G. Brēmanis) bija piešķīrusi godal-

gas 3 māksliniekiem par izstādē rādītajiem darbiem. Pirmo un otro godalgu līdzīgās daļās ieguva K. Trumpis un R. Zusters, bet trešo — G. Ērglis. Naudas līdzekļus godalgām bija atvēlējis LAA kultūras fonds.

Simts uz skatuves

Kultūras dienu sarīkojumos šogad ieklāvās arī Melburnas latviešu biedrības Daugavas un Kr. Barona skolu gadskārtējais eglītes vakars, būdams izcilāks nekā parasti gan ar apmeklētāju,.... gan dalībnieku skaitu. Prēnas Kopina zālē redzēja ap 300 apmeklētāju, bet skatuvē gan cits pēc cita, gan vienā reizē sablīvējās ap 120 bērnu.

A. Neilandes vadītā Kr. Barona skola bija sagatavojusi deklamācijas, kora dziesmas un tautas dejas, bet J. Dzeņa pārzinātā Daugavas skola — Z. Bārdas sarakstī-

aizspēja Melburnā rīkotos un kultūras dienām veltītos katoļu un luterāņu dievkalpojumus. Viens no tiem bija LAA Kultūras fonda priekšsēdis K. Nīcis, kas, ieradies Melburnā 25. decembrī, vēl paspēja piedalīties katoļu draudzes eglītes vakarā. Viss vairums ciemiņu tomēr šai laikā vēl atradās ceļā, kur tos, iebraucot Viktorijā, pārsteidza negaidīts un negants simtgradu karstums. Svila riepas, vārījās motori un svelmīgs gaiss plūda pa atvērtajiem logiem mašīnās, kur braucēji, noguruši un putekļaini, jūdzi pēc jūdzes cīnījās tuvāk Melburnai.

Karstums prasīja upurus. Ar izsusējušu dzesinātāju un iestrēgušiem gultņiem palika guļam LAA kolu daļas vadītāja Ed. Šmugaja mašīna vēl pie Gandagajas, Dienvidvelsā, taču pēc dažām stundām strandējušos uzņēma un atveda Melburnā LAA priekšsēža A. Dukāta rati. Par apsvilušām rokām, nokarsētu stūri valdot, sūkdzējās citi, kamēr gandrīz ikvienam braucējam āk pēc pāris stundām nācās meklēt paēnu, lai kaut cik atpūtinātu piemocīto motoru un braucējus. Viktorijai bija uzvēlies negaidīts karstuma vilnis, kas, kā vēlāk

Pēc tam apmeklētāji, ieskaitot dažus austrāliešu viesus un preses pārstāvjus, iepazinās ar pilsētas nama zālē izstādītajiem latviešu daiļamatniecības paraugiem — audumiem, metalu kalumiem, koka izstrādājumiem, podniecības ražojumiem un visai pilnīgu Latvijas pastmarku kolekciju. Ap 60 izstādītāji jau pirmajā vakarā pārdeva labu skaitu eksponātu.

Tautas deju triumfs

Pēc izstādes apskates atklāšanas akta dalībnieki, lēni pastaigādamies, virzījās pāri Jarras tiltam uz Aleksandras dārzu pusi, kur Sidneja Maiera brīvdabas estrādē pl. 20 sākās tautas deju sarīkojums. Pateicoties ideālai dažādu apstākļu saskaņai, tautas deju vakars izvērtās par pašu krāšņāko un iespaidīgāko sarīkojumu nevien AL 10-KD gaitā, bet arī visā mūsu Austrālijas trimdas vēsturē. Lieliskā brīvdabas skatuve, kuplais dejotāju pulks (ap 110), maigais vakara laiks, gaismu un krāšņo tautas tērpu mijiedarbe sarīkojumu padarīja par grūti aizmirstamu pārdzīvojumu ikvienam no apm. 2000 lielā skatītāju pulka.

svelmi varonīgi cīnījās KD viesu izvietotāju pulkvedis . Gunārs Novackis, kamēr blakus viņam redzēja virus kailām krūtīm un tepat vai bikini kostīmos izmetušās dāmas.

Kad no vēsinātā Sidnejas vilciena izkāpa SLB priekšnieks Mārtiņš Siliņš ar dzīves biedri un vēl pussimts sidnejiešu, Melburnas laiks tos apņēma kā pietvaicēts dvielis. „Vai pie jums viennēr tik karsts?" brīnījās atbraucēji, bet sviedriem pārplūdušie sagaidītāji vārgi atjokoja: „Miļiem cieminiem tikai to siltāko — arī laiku!"

Patikamais pagrabs

Negaidīts, bet patīkams pārsteigums sagaidīja tos pāris simtus viesu, kas 27. decembra pēcpusdienā ieradās oficiālajā KD atklāšanā. Melburnas pilsētas nama apakšējā zālē, vai, īsāk izsakoties — pagrabā. Iztvīkušos ielas gājējus te apņēma maigs dzestrums, kas pagrieza garastāvokļa rādītājus omuligākā virzienā un raisīja pagalam aizkaltušās mēles.

„Mūsu ieročiem ir bijis jānolaižas, mūsu vārdi ir dažkārt aizskanējuši neuzklausīti. Tagad mūsu cīņas ierocis ir mūsu kultūra,un mēs ticam, ka šai zīmē mēs uzvarēsim," teica AL 10. KD rīcības komitejas priekšsēdis E. Līdums atklāšanas akta ievadījumā. Par kultūras dienu atklājēju bija aicināts LAA prezidija priekšsēdis A. Dukāts, kas savā uzrunā vispirms atcerējās KD idejas autorus — sidnejiešus Sp. Klauvertu, A. Knopi, J. Puisēnu un J. Siļķēnu, bet pēc tam LAA vārdā pateicās 10. KD rīkotājiem par lielo darbu. MLOA priekšsēdis A. Gārša Melburnas latviešu organizāciju vārdā pasniedza E. Līdumam kultūras dienu karogu Latvijas krāsās ar zelta smailē iedarinātiem kultūras dienu iniciāļiem un novēlēja, lai šis karogs turpmāk plīvotu katrās nākamajās KD. E. Līdumam karogu saņemot, konsulārais pārstāvis O. Rozītis teica: „Kaut šis karogs būtu tā bura, kas mūs aizvestu atpakaļ Latvijā", pēc ka mvisi vienojās mūsu tautas lūgšanā. Vēl runāja prāv.A. Grosbachs, nododot KD rīkotājiem un viesiem jaundibinātās latviešu ev. lut. draudžu pārvaldes sveicienus. KD atklāšana izdevās vienkārši, iespaidīgi un — īsi, visus oficiālos runājumus paveicot 15 minūtēs.

Varenajā estrādē paceltas, mūsu tautas dejas mirdzēja un laistījās kā aprocē ietverts dimants. Melburnas sarīkojumā tās parādījās pavisam citā, daudz lieliskākā, gaismā, un nav šaubu, ka Melburnas pieredze liks turpmāko KD rīkotājiem tautas dejām KD sarīkojumos ierādīt daudz izcilāku vietu nekā līdz šim.

Ja varēja arī strīdēties par to, vai programma bija piesakāma tiki angliski, tad turpretī pats pieteicējs Uldis Šterns sirsnīgi jāapsveic par nevainojamo stāju un korekto pieteikumu. Rezultātā lielais skatītāju pulks, to vidū daudzi simti austrāliešu, aizgāja mājās nevien kā skaistā pasakas izrādē noskatījušies, bet arī pārliecināti par to, cik lielas vērtības slēpjas skatuviski pareizi pasniegtā latviešu tautas dejā.

Tautas deju sarīkojums peldēja nevien tīri nacionālā sajūsmā, bet nu jau arī varenā cieminu pulkā. Estrādei tuvajās gatvēs un avenijās redzēja vairāk mašīnu ar dzeltenajiem Dienvidvelsas, nekā ar melnajiem Viktorijas numuriem, pie kam daļa pēdējo, tuvāk apskatot, izrādījās par bezburtainajiem adelaidiešiem. Virzoties pēc izrādes lejup pa maigi zālaino un ekso-

izrādījās, savu zīmi uzspieda it visiem desmito kultūras dienu sarīkojumiem.

Skate, kuras nav

Karstuma joki un ciemiņu nogurums bija par iemeslu arī tam, ka LAA Mākslas biroja rīkotās skates — Latviešu māksla 10 gados — atklāšanā 26. decembrī pl 10 Melburnas latviešu namā ierādās tikai pāris cilvēku: Kultūras fonda priekšsēdis K. Nīcis, rakstnieks J. Sarma, tautietis K. Paupe un holandietis van Flits. Varbūt,ka labi arī tā, jo pieteiktajā laikā skati neizdevās atklāt tādēļ, ka tā vēl nebija atvesta no Mākslas biroja vadītāja O. Bisenieka 20 jūdžu attālajām mājām.

Līdz pēcpusdienai skate, kuras nav, pārvērtās par skati, kura ir, un latviešu nama apmeklētāji varēja aplūkot pie sienām izliktus gan Austrālijas Latvieša izrgriezumus, gan mākslinieku darbu fotografijas un izstāžu, izrāžu un koncertu programmas. Vēlāk pa divi lāgiem Mākslas birojs skates telpās pārdesmit cilvēku pulciņam demonstrēja krāsainus diapozitīvus par latviešu teātri, baletu un gleznieciību Austrālijā.

Samērā nedaudz apmeklētāju redzēja arī nākamajā 26. decembra sarīkojumā — garīgajā koncertā Kērnsa pieminas baznīcā, kur dziedāja džilongiete Aura Raiskuma, melburnietis Ev. Māršaus un Ern. Māršava vaditie luterāņu un katoļu draudžu kori.

Līdz vakaram tomēr kultūras dienas uzvarēja karstumu, un Baptistu namā rīkotajā koncertā redzēja vai gandrīz tikai pilnus solus. Klasiski vēsā skaidrībā tiem no estrādes pretī māja Latvijas karoga krāsas un dzestrs zaļumu rotājums, kad katedrā kāpa G. Brēmanis, lai KD rīcības komitejas vārdā paziņotu jaunatnes rakstu darbu sacensības 18 godalgoto dalībnieku vārdus. Jaunatnes koncerts klausītājus iejūsmināja nevien ar savu līmeni, bet arī ar kuplo dalībnieku skaitu no 4 pavalstīm, un vēl ilgi pēc koncerta beigām zāles priekšā palika maļamies kupls viesu umājnieku pūlītis, spiežot rokas, mainoties svētku vēlējumiem un izklāstot ceļā pieredzēto.

Karstums un kultūras dienas bija galvenie temati, ko dzirdēja pieminam pa labi un pa kreisi. „Izbraucām šorīt četros, bet īstenībā vajadzēja sākt ceļu jau vakarvakarā," sūdzējās Adelaides mācītājs Verners Voitkuss, stāstot par vareno svelmi 90 jūdžu tuksnesī starp Adelaidi un Melburnu. „Cik atbrauks, nezinu, bet brauktin brauc visi", apliecināja Sidnejas taursaimnieks A. Bērziņš. „Liekas, ka vai 90 procenti no visiem sidnejiešiem, kas kautkur svētku laikā brauc, dodas uz Melburnu."

Sarunas un svētku sveicieni Melburnas latviešu mājās nenorima līdz vēlam otro svētku vakaram. Visiem bija skaidrs — nu desmito kultūras dienu straume ir patesi iekustējusies.

Ar kravati un bikini

Vēl skaidrāks tas kļuva trešo svētku rītā — 27. decembrī. Kamēr Ficrojas baznīcas zālē un latviešu nama istabās jau pilniem gaņģiem mala katoļu biedrības, akadēmisko vienību un skolotāju kongresi, tikmēr Spensera ielas stacijā kultūras dienu rīkotāji vēl sagaidīja pēdējos viesu vilcienus. Stacijas perons, starp mīksto asfaltu un gandrīz sarkani nokaitēto skārda jumtu vairāk atgādināja maizes grauzdējamo ierīci nekā vilciena piestātni. Baltā apkaklītē un kravatē ar

STUNDU PIESI NOSKANEJA

salidoja sanāksmē Melburnā. Pirmajā rindā ceturtā no kreisās ir DV Austrālijas valdes jaunievēlētā vanadžu referente, melburniete Ārija Kārkliņa. Attēlā salidojuma 13 delegātes redzamas kopā ar dažām DV Melburnas nod. vanadzēm un DV organizācijas atbildīgiem darbiniekiem. Šī salidojuma 13 daibnieces bija: no Adelaides — V. Kalderovska un S. Strazda, Brisbenas — S. Sprince, Melburnas — M. Bagun-Bērziņa, M. Balandiņa, E. Cabule, Dr. A. Draška, A. Hammera, A. Kārkliņa un L. Sēja, Ņūkāslas — M. Bērziņa un no Sidnejas — V. Liepiņa un P. Sakne. Skat. rakstu Vanadzes salidoja.

A. Baloža uzņ.

tiskām neona gaismām apspīdēto pakalni mīļzīgā latviešu pūļa vidū, brīžiem likās, ka visi esam pārcelti gadus 20 atpakaļ — kādā no lielajiem tautas svētku sarīkojumiem mūsu brīvajā dzimtenē. Tāda mēroga un stila latviešu sarīkojumu Austrālija vēl līdz šim nebija pieredzējusi.

Solistu koncerts

Nākamā diena — 28. decembris — KD ciemiņu baru sazaroja sīkākos bariņos, saskaņā ar katra tuvākām interesēm. Pirmie pamodās golfa spēlētāji, jau pl. 5 rītā izsoļojot Kjū zālājos. Vēlāk savas nodarbes atsāka tenisisti, šāvēji, mēģinājumus — koristi. Humanitāro darbinieku sanāksmē latviešu namā ieradās ap pussimts apmeklētāju, kamēr tai pašā laikā nama augšstāvā savus jautajumus pārrunāja Daugavas vanadzes.

Varbūt sīkākās dienas nodarbes, varbūt arī tautas deju sarīkojuma lieliskums un vēlēšanās pataupīties turpmākajai programmai, bija daļu klausītāju atrāvušas solistu koncertam Asambleju zālē, kur sanāca ap 400 apmeklētju. Zēl, ka tik vien, jo tukšajās 200 vietās vēl palika diezgan iespējas pirmo reizi Melburnā iepazīties ar Sidnejas viešņu Elvīru Āroni-Frimani un Elīzenu Freimaņa jaunajām dziesmām, kā arī atjaunot pazīšanos ar 1. KD trešo solistu — Ernestu Māršavu un starplaikā izaugušo Zani Volkovu.

TEĀTRIS

Kaut karstumam nepielaižoties, vairums apmeklētāju ilkās atspirguši līdz 29. decembra vakaram, kad notika KD teātra izrāde. Interese par neredzēto A. Švābes lugu Piebalgas audēji Bransvikas pilsētas namā bija pulcējusi 1140 apmeklētāju, bet ap 200 biļešu gribētājiem vietu trūkuma dēl bija jāaiziet mājās, lugu neskatījušiem.

● Kāpēc okupētajā Latvijā vajadzīga tautas tiesa? Rīgas Cīņa raksta: „Mūsu tautas tiesa nostiprina valstisko disciplīnu un apziņu arī tai nelielajā atpalikušo iedzīvotāju grupiņā, kas vēl šodien šad tad mēģina slinkot, spekulēt, blēdīt, zagt, izlaidīgi dzīvot un piedauzīgi uzvesties." — Tas jau viss būtu labi, bet „piedauzīga uzvešanās" nozīmē arī uzstāšanos pret padomju koloniālismu u.c. komūnistu nelietībām Latvijā.

TĀDA BIJA SKAISTĀ IZSKAŅA

mūsu desmitajām kultūras dienām pēc kopkora koncerta Sidneja Maiera brīvdabas mūzikas estrādē 30.decembra vakarā Melburnā, kad AL 10. KD ričības komitejas pr-dis E. Lidums (pa kreisi) teica atvadvārdus un paldies visiem KD dalībniekiem. Tālāk attēlā no

DV SAIMES LIELĀS PALĪDZES — VANADZES

salidoja sanāksmē Melburnā. Pirmajā rindā ceturtā no kreisās ir